

Mandylion - Kristusikonen - ikke gjort af menneskehånd.

Kristusskikkelsen er bindeleddet mellem det guddommelige og det menneskelige. Guds åndelige virkelighed, som i kristendommen kaldes Den hellige Treenighed, kan intet menneske se eller nærme sig, men Gud har åbenbaret sig netop i Kristusskikkelsen ved at forene det guddommelige og det menneskelige i samme person.

“Han genskabte menneskets oprindelige, men formørkede urbillede - og gennemtrængte det med guddommelig skønhed.”

I bibelsk sprogbrug udtrykkes denne “formørkelse” gennem myten om syndefaldet. Mennesket, der svigter sit oprindelige formål og søger længere og længere bort fra urbilledet, den grundlæggende struktur i det ægte menneskeliv.

Derfor kan man også sige, at Kristus er centrum i enhver ikon - også de ikoner, der fremstiller menesker og helgener, fordi det afgørende i sammenhængen er menneskets vækst frem mod eller tilbage til det oprindelige urbillede - der er det sande billede af menneskets arketype.

Derfor kaldes Kristus i den bibelske sprogbrug også “den anden Adam”, der i modsætning til “den første Adam” bevarer gud-billedligheden uplettet og uskadet, og derfor kan mennesket føres tilbage til sin oprindelige tilstand og gudsbilledet genskabes ved at mennesket følger Kristus efter og gennemskinner af ham indefra.

Ikonens lidt mærkelige navn - ikke gjort af menneskehånd - skriver sig fra, at det er den eneste ikon, som intet menneske har ansvaret for. Ikonen er blevet til ved at Kristus trykkede et klæde mod sit ansigt, der efterlod sit aftryk på klædet. Dette klæde blev sendt som en hilsen til Kong Abgar af Edessa, der i tro og tillid havde rettet henvendelse til Kristus om hjælp. Sådan fortæller den østlige legende.

I Vesten har man en anden legende, der knytter sig ganske tæt til korsfæstelsen, hvilket jo svarer

godt til, at Vesten fokuserer meget mere på Langfredag og passionen end Østkirken. Da Pilatus havde dømt Jesus til døden og overgivet ham til henrettelse, måtte han selv ikke blot vandre den lange vej ad Via Dolorosa - Smertens Vej - ud til henrettelsespladsen, Golgatha, men han måtte selv bære sit kors på ryggen. En byrde, der fik ham til at bryde sammen. Simon af Kyrene bliver tvunget til at overtage korset fra Jesus, og en kvinde fra skaren, Veronica, rækker ham et klæde, han kan tørre sit ansigt i. Dødsangsten og anstrengelserne har gjort Jesu ansigt vådt af sved, der blander sig med blodet fra pandens sår - og derfor bliver hans ansigtstræk siddende på svededugen - malet med blod og sved. Denne kvinde er sandsynligvis ikke eksisterende i virkeligheden. Hendes navn kan udmærket være en legendarisk konstruktion. Navnet betyder jo udlagt "Den sande Ikon" - og bedre navn til ikonen - ikke gjort af menneskehænder findes nok ikke.

Derved bliver ikonen et tegn på den angst, som også han måtte gennemleve, og et tegn på, at han har gjort fællessag med mennesker helt ud til livets yderste grænser. Som det hed i Sovjettidens Rusland: "Vi har ikke kunnet bortjage den lidende Kristus, ham der kommer til fattige og nødlidende, syge og døende, fængslede og forfulgte. Vi har ikke kunnet afskaffe den lidende Kristus."

Hvem tegner da ikonen? Den menneskelige side eller den guddommelige side af Kristus? Ingen af delene. Den tegner et billede af personen Jesus, der på underfuld vis forener de to naturer. Derfor finder vi også på alle Kristus-ikoner i glorien de græske bogstaver "O ON" = den værende, den, der ejer livets gave i sig selv. Dertil kommer øverst på ikonen Jesu forbogstaver "IC - XC" = Jesus Kristus. En understregning af, at han i guddom er lig Gud Fader, men at han med henblik på den menneskelige side er fuldstændig lig med os mennesker. Vi møder ikke enten den ene side af ham eller den anden, men personen Kristus, der rummer begge uden sammenblanding og uden adskillelse.